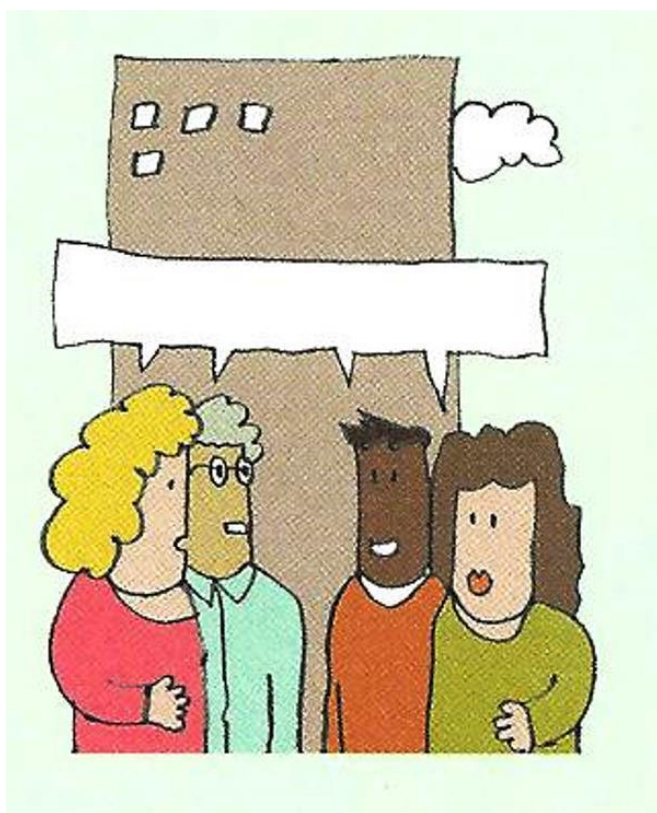

De cliëntenraad en reorganisatie

Handleiding in begrijpelijke taal

Inleiding

Ontwikkelingen in de zorg voor mensen met een beperking

Eerst betaalde de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) de langdurige zorg voor mensen met een beperking. De zorgorganisatie kreeg dit geld van de AWBZ. De regering gaat bezuinigen op de AWBZ. Zorgorganisaties krijgen dan minder geld. Gemeenten nemen een deel van de zorg en ondersteuning voor mensen met een beperking over. Gemeenten betalen de zorg uit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Zorgorganisaties gaan de zorg anders organiseren

Er zijn dus veel ontwikkelingen. Daarom maken veel zorgorganisaties plannen om de zorg helemaal anders te organiseren (reorganiseren). Bijvoorbeeld door locaties van dagbesteding of wonen te sluiten. Of door locaties samen te voegen. Dat heeft gevolgen voor alle mensen die betrokken zijn bij de zorgorganisatie: voor cliënten, medewerkers, directie en management.

Cliëntenraden praten mee over de reorganisaties bij zorgorganisaties

Een cliëntenraad kan meepraten over een reorganisatie van een zorgorganisatie. Zij kunnen op verschillende momenten advies geven. Als cliënten moeten verhuizen of op een andere manier gaan wonen bijvoorbeeld. Dit kan best moeilijk zijn voor cliënten. Maar ook een nieuw locatiehoofd kan voor grote veranderingen zorgen voor cliënten. Het is belangrijk dat de cliëntenraad dan de mening van de cliënten laat horen.

Deze handleiding gaat over het geven van advies bij reorganisatie

In deze handleiding staat hoe de cliëntenraad advies kan geven bij reorganisatie.

Als we 'cliëntenraden' schrijven, bedoelen we raden die bestaan uit alleen cliënten, alleen verwanten (vertegenwoordigers van cliënten) of cliënten en verwanten samen.

In deze handleiding staat:

1. Rechten van cliëntenraden bij reorganisatie
2. Wie geeft het advies: de centrale of lokale cliëntenraad?
3. Overleg met de cliënten van jouw organisatie (achterban)
4. Toegankelijke en begrijpelijke informatie
5. Afspraken maken en je er aan houden
6. Rechten van individuele cliënten
7. Ondersteuning en meer informatie

1. Rechten van cliëntenraden bij reorganisatie

Cliëntenraden hebben rechten en taken bij een reorganisatie van de zorgorganisatie. Hieronder staan de verschillende rechten en taken van de cliëntenraad op een rijtje.

- **De cliëntenraad geeft advies**

De cliëntenraad komt op voor de belangen van alle cliënten. De cliëntenraad geeft advies over besluiten die de zorgorganisatie maakt. In de Wet Medezeggenschap Cliënten Zorginstellingen (WMCZ) staat over welke onderwerpen de cliëntenraad een advies moet kunnen geven. Dit zijn onderwerpen die te maken hebben met het leven van alle cliënten van de zorgorganisatie. Het zijn onderwerpen die belangrijk zijn voor mensen met een beperking.

Er komt een nieuwe wet over medezeggenschap van cliënten. Nu geldt de WMCZ nog. In deze wet staan in artikelen de verschillende regels en afspraken over medezeggenschap beschreven.

Gevraagd advies

De zorgorganisatie neemt besluiten over onderwerpen die belangrijk zijn voor alle cliënten. De zorgorganisatie moet de cliëntenraad om advies vragen over deze besluiten. Dit heet *gevraagd advies* (artikel 3 van de WMCZ).

De cliëntenraad moet genoeg tijd hebben om een goede mening te vormen over het besluit van de zorgorganisatie. De zorgorganisatie moet luisteren naar het advies dat de cliëntenraad dan geeft. Hij moet dit ook meenemen in zijn besluit. Het kan zijn dat de zorgorganisatie het niet eens is met het advies van de cliëntenraad. Dan moet de zorgorganisatie altijd nog een keer overleggen met de cliëntenraad. En hij moet goed kunnen vertellen waarom hij het advies niet wil overnemen.

Ongevraagd advies

Een cliëntenraad heeft het recht om ook *ongevraagd advies* te geven. Een ongevraagd advies is een eigen advies van de cliëntenraad. Dit gebeurt zonder dat de zorgorganisatie erom vraagt. Een eigen advies gaat over een onderwerp dat de cliëntenraad zelf belangrijk vindt. De zorgorganisatie moet ook luisteren naar het ongevraagde advies van de cliëntenraad. En de zorgorganisatie moet een besluit nemen over het advies.

- **Informatierecht en adviesrecht bij reorganisatie**

Informatierecht

Bij een reorganisatie maakt de zorgorganisatie nieuwe beleidsplannen. De cliëntenraad heeft *informatierecht* over deze nieuwe beleidsplannen. Dat betekent dat de cliëntenraad mag meedenken over deze beleidsplannen. Ook mag de raad er een mening over geven.

Het is belangrijk dat de zorgorganisatie de cliëntenraad op tijd informatie geeft over de reorganisatie. Dan kan de cliëntenraad gelijk meedenken en advies geven.

Adviesrecht

De zorgorganisatie maakt reorganisatieplannen. De zorgorganisatie moet de cliëntenraad dan steeds om advies vragen. Bijvoorbeeld als de zorgorganisatie een besluit neemt over hoe hij wil reorganiseren. De cliëntenraad heeft dan *adviesrecht*. De cliëntenraad heeft het recht om advies te geven over dit besluit. De zorgorganisatie moet luisteren naar dit advies.

De zorgorganisatie kan in een plan opschrijven hoe zij anderen over de reorganisatie informeren (in een communicatieplan). In het communicatieplan staat wanneer de zorgorganisatie de cliëntenraad om advies moet vragen over de plannen die hij maakt en de besluiten die hij neemt.

Cliëntenraden kunnen ook altijd ongevraagd advies geven over reorganisatieplannen.

Voorbeelden van 'gewoon' adviesrecht bij reorganisatie

In de Wet Medezeggenschap Cliënten Zorginstellen (WMCZ) staan verschillende artikelen die te maken hebben met reorganisatie.

- ✓ Artikel 3.1.c van de WMCZ gaat over verhuizing, verbouwing of sluiting van (een deel) van de instelling.
- ✓ Artikel 3.1.d van de WMCZ gaat over een belangrijke wijziging van de organisatie.
- ✓ Artikel 3.1.e gaat over een belangrijke verkleining, uitbreiding of andere wijziging van werkzaamheden.

Dit zijn onderwerpen die met reorganisatie te maken hebben. Cliëntenraden hebben hier dus adviesrecht over. Dit is een 'gewoon' adviesrecht.

Het kan zijn dat de zorgorganisatie het niet eens is met het advies van de cliëntenraad. Dan moet hij in ieder geval nog één keer overleggen met de cliëntenraad. Ook moet de zorgorganisatie goed kunnen vertellen waarom hij het advies van de cliëntenraad niet gebruikt.

Adviesrecht bij 'leefwensenonderzoek'

Er is een Wet Toelating Zorginstellingen (Wtzi). Deze wet regelt dat cliënten bij zorgorganisaties kunnen komen (dat zij worden toegelaten). De zorgorganisatie krijgt dan voor iedere cliënt geld van het zorgkantoor. Van dit geld kan de zorgorganisatie de zorg en ondersteuning voor de cliënt betalen.

In de Wet Toelating Zorginstellingen (Wtzi) staat dat een zorgorganisatie soms opnieuw moet vragen of een cliënt kan worden toegelaten tot de Wtzi. Bijvoorbeeld bij een ingrijpende verbouwing, bij nieuwbouw of bij verhuizing.

Als de zorgorganisatie de toelating aanvraagt, moet hij daarbij ook altijd de mening geven van cliënten. Met een leefwensenonderzoek kan de zorgorganisatie te weten komen wat cliënten vinden van een verbouwing, nieuwbouw of verhuizing.

Een cliëntenraad heeft adviesrecht over een leefwensenonderzoek. De cliëntenraad kan hier dus over adviseren. Ook ongevraagd.

Meer informatie over het adviseren over het leefwensenonderzoek is te vinden in de 'Handleiding bij adviseren over leefwensenonderzoek voor cliëntenraden in de gehandicaptensector', Raad op Maat en LSR 2005. Hiervan is ook een vereenvoudigde versie en een versie met pictogrammen.

Verzwaard adviesrecht bij reorganisatie

Een reorganisatie kan grote gevolgen hebben voor cliënten. Bijvoorbeeld als locaties gaan sluiten en bewoners moeten verhuizen. De zorgorganisatie moet er dan voor zorgen dat de cliënten goed worden opgevangen. De zorgorganisatie moet hier een plan voor maken. Dit noem je een 'sociaal plan'. Over dit sociaal plan heeft de cliëntenraad *verzwaard adviesrecht* (artikel 3.1.1 WMCZ).

Bij een verzwaard adviesrecht geldt het volgende. Als de zorgorganisatie en de cliëntenraad het samen niet eens worden over een besluit, dan moet de zorgorganisatie het probleem voorleggen aan de Landelijke Commissie van Vertrouwenslieden (LCvV). Deze commissie kijkt dan of de zorgorganisatie wel goed naar alle belangen van de cliënten heeft gekeken.

- **Meer lezen over adviesrecht bij reorganisatie**

- ✓ Handleiding 'Adviseren rond wonen en verhuizen', VraagRaak 2008. Hierin staat hoe advies geven in zijn werk gaat. Ook staat in de handleiding een lijst met aandachtspunten bij advisering rond wonen en verhuizen.
- ✓ Handboek bouwbesluiten, medezeggenschap bij bouw en renovatie in de gehandicaptenzorg, LSR 2006. Hierin staan tips en informatie over medezeggenschap rond bouw en verbouw.
- ✓ De brochure 'Ruimte – Vragen', Stagg 2004. Hierin staat hoe de cliëntenraad advies kan geven bij de ontwikkeling van bouwplannen voor het wonen en verblijven in zorginstellingen. Deze brochure is te bestellen bij www.bna.nl.

Tip: Bij een reorganisatie krijgt de Ondernemingsraad (OR) ook een adviesvraag van de zorgorganisatie. Het is verstandig dat de OR en de cliëntenraad onderling informatie uitwisselen.

2. Wie geeft het advies, de centrale of lokale cliëntenraad?

Lokaal, regionaal, centraal

Er zijn lokale cliëntenraden en centrale cliëntenraden. Deze cliëntenraden verdelen de taken onderling. Lokale cliëntenraden geven advies over onderwerpen die dicht bij de mensen van de locatie liggen. Centrale cliëntenraden geven advies over onderwerpen die voor alle cliënten van de zorgorganisatie belangrijk zijn. Dat zijn meestal onderwerpen over algemeen beleid. Er zijn ook nog regionale cliëntenraden: zij geven advies over onderwerpen die voor de cliënten uit de regio belangrijk zijn.

Centrale raad adviseert over reorganisatie

Het onderwerp reorganisatie gaat over algemeen beleid. Daarom vragen zorgorganisaties de centrale cliëntenraden om advies over reorganisatie. Lokale en regionale cliëntenraden geven hun rechten om advies te geven over dit onderwerp dan aan de centrale cliëntenraad.

De centrale cliëntenraad moet de lokale en regionale raden wel informeren en naar hun mening vragen over dit onderwerp. De zorgorganisatie moet er voor zorgen dat dit gebeurt.

Lokale raad adviseert over sluiting locatie of verhuizing

Gaat een locatie sluiten of is er een verhuizing? Dan brengt vaak de lokale cliëntenraad van de locatie een advies uit. Dit kan ook de regionale cliëntenraad zijn waar deze locatie bij hoort.

3. Overleg met de cliënten van jouw organisatie (achterban)

Namens de cliënten van jouw zorgorganisatie adviseren

De centrale cliëntenraad brengt advies uit over de reorganisatie. Dat doet de centrale cliëntenraad namens de cliënten van de zorgorganisatie. Dit noem je de 'achterban'. De achterban van de centrale cliëntenraad bestaat uit de regionale raden en lokale raden.

De cliëntenraad moet alle cliënten informeren en om hun mening vragen

Het is belangrijk dat de centrale cliëntenraad alle cliënten informeert en om een mening vraagt. Om een goed advies te kunnen geven, moet de raad weten wat de cliënten vinden.

De centrale cliëntenraad overlegt met de lokale raden en soms ook met regionale raden. Ook kunnen leden van lokale en regionale raden in de centrale cliëntenraad zitten.

Contact met cliënten

Het is goed om afspraken te maken over hoe de cliënten informatie krijgen. En over hoe om de mening van de achterban wordt gevraagd. (Zie hiervoor ook de handreiking 'Contact met de achterban', een uitgave van VraagRaak, 2008.)

De lokale of regionale raad heeft adviesrecht over de sluiting of een verhuizing van een locatie. Dán is belangrijk dat de lokale of regionale raad zijn achterban informeert en raadpleegt. Bijvoorbeeld door het organiseren van bijeenkomsten.

4. Toegankelijke en begrijpelijke informatie

De zorgaanbieder moet zorgen voor begrijpelijke informatie voor cliënten

De zorgorganisatie moet er voor zorgen dat de cliëntenraad genoeg informatie heeft over het onderwerp waar zij advies over moet geven. Deze informatie moet begrijpelijk en leesbaar zijn voor iedereen. Door eenvoudige taal of door het gebruik van beeld of pictogrammen. Ook hier moet de zorgaanbieder voor zorgen.

Cliëntenraad en verwantenraad moeten goed met elkaar kunnen overleggen

Soms hebben zorgorganisaties twee centrale cliëntenraden die dezelfde taken hebben. Een centrale raad met cliënten en een centrale raad met familie (verwanten). Het is belangrijk dat deze twee raden op een begrijpelijke manier met elkaar overleggen.

5. Afspraken maken en je er aan houden

In artikel 10 van de WMCZ staat hoe de cliëntenraden en zorgorganisaties zich aan afspraken moeten houden.

Als cliëntenraad en zorgorganisatie er samen niet uitkomen kunnen zij om ondersteuning vragen

Het kan zijn dat de cliëntenraad en de zorgorganisatie er samen niet uit komen. Ze zijn het oneens over het besluit en het advies. Of ze merken van elkaar dat iemand zich niet houdt aan de afspraken die in de wet staan. Dan kan zowel de cliëntenraad als de zorgaanbieder de Landelijke Commissie van Vertrouwenslieden (LCvV) om ondersteuning vragen. Zie voor meer informatie: www.vertrouwenslieden.nl.

6. Rechten van individuele cliënten

Als een cliënt vindt dat hij niet goed wordt behandeld kan hij naar de klachtencommissie

Ook individuele cliënten hebben rechten als er iets verandert in hoe ze wonen en werken. De instelling moet goede zorg leveren. Als een cliënt vindt dat dit niet gebeurt, dan kan hij naar de klachtencommissie van de zorgorganisatie gaan.

7. Ondersteuning en meer informatie

Iemand van buiten de zorgorganisatie om ondersteuning vragen

Het onderwerp 'reorganisatie' is best ingewikkeld. Het is belangrijk dat cliëntenraden en zorgorganisaties goed met elkaar praten over dit onderwerp. Het kan soms helpen om iemand van buiten de zorgorganisatie te vragen om hierbij te ondersteunen. Iemand die veel weet over medezeggenschap. Volgens de WMCZ heeft de cliëntenraad recht op een bedrag aan geld om zo'n adviseur te vragen.

Cliëntenraden kunnen bij KansPlus/VraagRaak en het LSR terecht voor ondersteuning of bemiddeling bij het vinden van een goede adviseur.

- **Helpdesk LSR**

Telefoon helpdesk: 030 29 90 004

maandag, dinsdag en donderdag van 10.00 tot 16.00 uur

Mail: helpdesk@hetlsr.nl

Website: www.hetlsr.nl

Telefoon algemeen: 030 29 37 664

- **Kennis- en adviescentrum KansPlus/VraagRaak**

Telefoon: 030 23 63 750

maandag tot en met donderdag van 10.00 tot 13.00 uur

Mail: advies@kansplus.nl

Website: www.vraagraad.nl / www.kansplus.nl

Telefoon algemeen: 030 23 63 744

- **Juridisch steunpunt van Ieder(in)**

Telefoon: 030 29 16 688

Mail: info@juridischsteunpuntregelrecht.nl

Meer informatie

VraagRaak en het LSR hebben al veel handleidingen en handreikingen geschreven. De handleidingen en handreikingen zijn bedoeld om cliëntenraden te ondersteunen bij hun werk. Ze gaan over onderwerpen waarover de cliëntenraad adviesrecht heeft. Bijvoorbeeld:

- Wie komt er in de cliëntenraad?
- Contact met de achterban
- Fusie of samenwerking
- Het vertalen van een begroting
- Hoe kom je tot een eigen advies
- Communiceren met mensen die moeilijk of niet kunnen praten

De producten zijn te downloaden of te bestellen bij VraagRaak (www.vraagraad.nl) of het LSR (www.hetlsr.nl).

Colofon

1e uitgave - januari 2014

VraagRaak, steunpunt medezeggenschap cliëntenraden, maakt deel uit van KansPlus, belangennetwerk verstandelijk gehandicapten

LSR, landelijk steunpunt (mede)zeggenschap

Ieder(in), netwerk voor mensen met een beperking of chronische ziekte.

Ieder(in) is ontstaan door de fusie van de Chronisch Zieken en Gehandicapten Raad (CG-Raad) en Platform Verstandelijk Gehandicapten (VG).

VraagRaak

De Haag 15-1
3993 AV Houten
030 23 63 744

www.vraagraad.nl

Het LSR

Kanaalweg 17c gebouw B2
3526 KL Utrecht
030 29 37 664

www.hetlsr.nl

Ieder(in)

Postbus 1223
3500 BE Utrecht
030 27 27 300

www.iederin.nl

Tekstbewerking:

Buro Opaal, Utrecht.